

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL - AİLE BİRLİKLERİNİN
GELİR KAYNAKLARI VE HARCAMA ALANLARI**

Ahmet Ferit AKGÜN

DENİZLİ 2022

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL - AİLE BİRLİKLERİNİN
GELİR KAYNAKLARI VE HARCAMA ALANLARI**

Ahmet Ferit AKGÜN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan TUZCU

TEŞEKKÜR

Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi bölümünde tezsiz yüksek lisans yapma sürecinde değerli görüş ve eleştirileriyle beni yönlendiren, rehberliğini, zamanımı ve bilgisini esirgemeyen danışmanım Dr. Gökhan TUZCU'ya içtenlikle teşekkür ederim.

Maddi ve manevi hiçbir yardımı esirgmeden yanımda oldukları, kendilerine ayırmam gereken zamanı yüksek lisans için kullanmama karşın desteklerini esirgemeyen sevgili eşim Emine AKGÜN'e, sevgili kızım Elif AKGÜN'e ve sevgili oğlum Yağız Efe AKGÜN'e sonsuz teşekkürler.

Ahmet Ferit AKGÜN

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi, Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Ahmet Ferit AKGÜN

ÖZET

Okul - Aile Birliklerinin Gelir Kaynakları ve Harcama Alanları

AKGÜN, Ahmet Ferit

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri ABD

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Dr. Gökhan TUZCU

Haziran 2022, 46 sayfa

Bu çalışmada, Denizli ili Merkezefendi ilçesinde farklı sosyo-ekonomik düzeydeki anaokulları, ilkokullar, ortaokullar ve liselerin 2017-2021 yılları arası okul - aile birliklerinin gelir kaynakları ve harcama alanları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda 12 okulun TEFBİS kayıtlarından elde edilen veriler, ilgili okul yöneticilerinin izni ve bilgisi dahilinde görüşme formuna aktarılmıştır.

Araştırmada ulaşılan verilere göre; anaokulları dışındaki okulların gelir kaynakları, kantin kira gelirleri, diğer kira gelirleri, parasal bağış gelirleri ve aktarım gelirleri şeklindedir. Bunun nedeni, okullarda kantinlerin olması, bağış toplanması, bahçe ve diğer alanlarının kiraya verilmesi ve önceki yıldan hesapta kalan paranın bir sonraki yıla gelir kaydedilmesidir. Anaokullarının en önemli gelirleri ise şunlardır: Bağışlar, çocuk kulübü gelirleri ve yılsonu aktarım gelirleri.

Okul-aile birliklerinin yıllara göre gelir dağılımlarında, gelirlerin en yüksek olduğu yıl 2019 iken, en az olduğu yıl 2021'dir. Bu dönemde Covid-19 pandemisi nedeniyle okullar genel olarak kapalı olduğundan, okul-aile birliği gelirleri az olmuştur. Pandemi sürecinde yalnızca bağımsız anaokullarında yüz-yüze eğitim yapıldığı için 2021 yılında ilkokul, ortaokul ve liselerden farklı olarak gelirleri artmıştır.

Okul-aile birliği gelirlerinin harcandığı alanlar çoğunlukla şunlardır: Tesisat bakım, onarım, genel onarım, eğitim malzemeleri ve kırtasiye, donatım ve donanım alımı. Bunun yanında farklı ve rutin dışı, temsil ağırlama, vergi ödemeleri, yarışma ve proje giderleri gibi farklı alanlara da harcama yapılmaktadır. Okul-aile birliği gelirlerinin harcandığı alanlar farklılık göstermektedir. 27 çeşit harcama alanı olan okullar olduğu gibi 1 çeşit harcama alanı olan okullar da vardır. Harcama alanlarının en fazla olduğu yıl 2019 iken, en az olduğu yıl ise 2021'dir.

Okul-aile birliklerinin gelirleri ve harcamaları, okul türü ve düzeyine göre incelendiğinde, okulöncesi eğitim okulları diğerlerinden daha yüksektir. Bunu ilkokullar ve liseler izlerken, en düşük gelir ortaokullardadır. Okul-aile birliklerinin gelirleri ve harcamaları, okulların buldukları çevrenin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılık göstermektedir. Alt sosyo-ekonomik çevredeki okulların, diğer gelir gruplarındaki okullara göre okul-aile birliğı gelirleri daha düşüktür.

Anahtar Sözcükler: Eğitim ekonomisi, okul bütçesi, okul-aile birliğı.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU	iii
ETİK BEYANNAMESİ	v
ÖZET	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	x
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi	2
1.1.2. Alt Problemler	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sayıtlılar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Okul-Aile Birlikleri	5
2.2. Okul-Aile Birliklerinin Organları ve İşlevleri	6
2.2.1. Genel Kurul	6
2.2.2. Yönetim Kurulu	7
2.2.3. Denetleme Kurulu	7
2.3. Okulların Finansmanında Oku-Aile Birlikleri	8
2.4. Gelir ve Giderlere İlişkin Açıklamalar	10
2.4.1. Gelirlere İlişkin Açıklamalar	10
2.4.2. Giderlere İlişkin Açıklamalar	11
2.5. İlgili Araştırmalar	12
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	13
3.1. Araştırmanın Modeli	13
3.2. Çalışma Grubu	13
3.3. Veri Toplama Aracı	14
3.4. Verilerin Çözümlemesi	15

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR ve YORUMLAR	16
4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular	16
4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	16
4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	18
4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	19
4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	23
4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	24
4.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	28
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA ve ÖNERİLER	30
5.1. Tartışma	30
5.2. Öneriler	32
KAYNAKÇA	33
EKLER	35
Ek 1. Okullar.....	35
Ek 2. Özgeçmiş	36

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. <i>Okulların, Türlerine ve Buldukları Mahallenin Gelir Düzeyine Göre Dağılımı</i>	14
Tablo 4.1. <i>Okul-Aile Birliklerinin Gelir Kaynaklarının Dağılımı</i>	17
Tablo 4.2. <i>Okul-Aile Birliklerinin Son Üç Yıldaki Gelirlerinin Dağılımı</i>	18
Tablo 4.3. <i>Okul-Aile Birliklerinin Harcama Alanlarının Dağılımı</i>	19
Tablo 4.4. <i>Okul-Aile Birliği Gelirlerinin Harcandığı Alanlarının Yıllara Göre Dağılımı</i>	20
Tablo 4.5. <i>Okul-Aile Birlikleri Harcamalarının Okulların Tür ve Düzeylerine Göre Dağılımı</i>	21
Tablo 4.6. <i>Okul-Aile Birliklerinin Gelirleri, Harcamalarının Okulların Buldukları Çevrenin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımı</i>	22
Tablo 4.7. <i>Okul-Aile Birliği Gelirlerinin Harcandığı Alanların Yıllara Göre Dağılımı</i>	23
Tablo 4.8. <i>Okul-Aile Birliklerinin Gelirleri, Harcamalarının Okulların Tür ve Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımı (Anaokulları)</i>	25
Tablo 4.9. <i>Okul-Aile Birliklerinin Gelirleri, Harcamalarının Okulların Tür ve Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımı (İlkokullar)</i>	25
Tablo 4.10. <i>Okul-Aile Birliklerinin Gelirleri, Harcamalarının Okulların Tür ve Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımı (Ortaokullar)</i>	26
Tablo 4.11. <i>Okul-Aile Birliklerinin Gelirleri, Harcamalarının Okulların Tür ve Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımı (Liseler)</i>	26
Tablo 4.12. <i>Okul-Aile Birliklerinin Gelirleri ve Harcamalarının, Okulların Buldukları Mahallenin Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Dağılımı</i>	28

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Okulların gelir-gider işlemlerinin yetki ve sorumluluklarının okul-aile birliği yönetim kurullarına bırakılırken, bu gelir-giderlerin işlendiği TEFBİS (Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi) modülünün kullanım ve takibi okul yöneticilerine bırakılmıştır. Bununla birlikte okul-aile birliklerinin görevlerini yaparken mevzuata uygun yürütülmesinin sorumluluğu okul yöneticilerindedir. Bu durum, okul yöneticilerinin gereksiz iş yüküyle uğraşmasına neden olduğu gibi, parasal işlerin hassaslığı nedeniyle de istenmeyen ancak zorunlu yapılan işlerdir.

Bu çalışmada, Denizli ili Merkezefendi ilçesinde, alt, orta ve üst gelir düzeyindeki mahallelerde bulunan okulların 2019-2021 yılları arasındaki gelirleri ve giderleri incelenmiştir. Bu bağlamda okulların TEFBİS kayıtları esas alınmıştır.

Araştırmanın bu bölümünde, problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Okulların giderleri, yaptıkları iş ve verdikleri hizmetin yaygın olmasından dolayı oldukça fazladır. Bu giderlerden personel, internet, telefon, elektrik, su, ısınma ve kitap giderleri, merkezi yönetim bütçesinden (genel bütçeden) karşılanmaktadır. Bunların dışındaki giderlerin karşılanması, okulların kendilerine bırakılmış durumdadır. Okullar bu gereksinimlerini, okul-aile birlikleri aracılığıyla ve farklı seçeneklerden karşılama yoluna gitmektedirler (Tuzcu, 2021, s.166).

Eğitime parasal kaynak sağlama, başta devletin görevi olarak görülmele birlikte kamu bütçesinden gerekli pay maalesef ayrılamamaktadır. Bundan nedenle eğitim-öğretim çalışmalarından yararlanan veli ve öğrenciler ile diğer yardım severlerden kaynak sağlamaya çalışılmaktadır. Merkezi bütçe dışından sağlanan kaynaklar, okul-aile birlikleri, okul yöneticileri ve çalışanları ile diğer paydaşların çabalarıyla sağlanabilmektedir (Tural, 2002, s.72).

Velilerin okul etkinliklerine katılım ve desteklerinin sınırlı olduğu, yapılan çalışmalarda dile getirilmektedir (Çelenk, 2003, s.21). Ayrıca okul-aile birlikleri de planlı ve istekli çalışmalarda yapamadıkları gibi yeterli yardımsever bulmak da oldukça zordur. Her

türlü olumsuzluğa rağmen okullar, kendilerinden beklenen hizmeti eksiksiz sunabilmeleri için mutlaka okul-aile birlikleri aracılığıyla gelir elde etmek ve giderlerini de yine okul-aile birlikleri aracılığıyla ödemek zorundadırlar. Okula yapılan her türlü parasal ve maddesel yardımlar ve bağışlar, okul-aile birlikleri aracılığıyla olduğu gibi giderler de yine okul-aile birlikleri aracılığıyla karşılanmaktadır. Okulların buldukları mahallelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin, okul-aile birliklerine yansıdığı görülmektedir. Bu durum, eğitimde fırsat eşitliğini, hizmet kalitesini ve öğrencilere sağlanan olanakları da etkilemektedir. Bu nedenle bu konuda araştırmaların yapılması, araştırma sonuçlarının paylaşılması, eğitim alanında politika üretenlere, yöneticilere ve uygulayıcılara katkı sağlaması bakımından gereklidir.

1.1.1. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi şudur: “Okul-aile birliklerinin gelir kaynakları ve bu kaynakların harcandığı alanlar nelerdir?”

1.1.2. Alt Problemler

Araştırmanın ana problemi bağlamında oluşturulan alt problemler şunlardır:

1. Okul-aile birliklerinin gelir kaynakları nelerdir?
2. Okul-aile birliklerinin gelirleri, son üç yılda artmış mıdır - azalmış mıdır?
3. Okul-aile birlikleri gelirlerinin harcandığı alanlar nelerdir?
4. Okul-aile birlikleri gelirlerinin harcandığı alanlar, son üç yılda artmış mıdır - azalmış mıdır?
5. Okul-aile birliklerinin gelirleri ve harcamaları, okul türüne ve düzeyine göre değişmekte midir?
6. Okul-aile birliklerinin gelirleri ve harcamaları, okulun çevresinin sosyo - ekonomik düzeyine göre değişmekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, 2019-2021 yılları arasında okul-aile birlikleri gelir ve giderlerinin incelenmesidir. Ayrıca sosyo-ekonomik düzeyi farklı mahallelerdeki okulların gelir ve giderlerinin farklı ya da benzer olup-olmadığı ortaya konulmaktadır. Elde edilen veriler çözümlenmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

1.3. Araştırmanın Önemi

Okul-aile birlikleri, okulların finansmanının sağlanması ve eksik kalan çalışmaların tamamlanmasında çok önemli işlevlere sahiptir. Eğitimin finansmanı, ilgili merkezi bütçe kaleminden belirlenmişse de hiç bir zaman yeterli ve zamanında ödenek gelmemiştir. Eksik kalan ya da gönderilmeyen ödenekleri toplama, okul-aile birlikleri ve okul yönetimlerine kalmaktadır (Kurul, 2012, s.78). Kamu kaynağı yaratma ve bunu kullanmada “parasal saydamlık, hesap verme sorumluluğu, edime dayalı bütçeleme yapma ve çok yıllık bütçeleme ilkelerine uygunluk, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesi, kullanılması, muhasebeleştirilmesi ve kötüye kullanımının önlenmesi” gibi hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir (Karakütük, 2016, s.473). Elde edilen nakdi ve aynı gelir ve yardımların, Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetimi Sistemine (TEFBİS) kayıt edilmesi gerekmektedir (Yıldırım, 2013, s.361).

Okul finansmanı ve yönetiminin karmaşık olmasından dolayı sorunlar yaşanmaktadır. Tuzcu (2021, s.140-151) okulların finansmanını etkileyen etkenleri şöyle sıralamaktadır: 1. Eğitime yönelik toplumsal istemin artması/azalması, 2. Öğrenci sayısının artması/azalması, 3. Öğretmen sayısının artması/azalması, 4. Öğretim kadrosunun daha verimli kullanılamaması, 5. Zorunlu eğitim süresinin artması/azalması, 6. Öğrenci başarısızlıklarının getirdiği kayıplar (sınıfta kalma, okulu terk etme vb), 7. Eğitim maliyetlerinde meydana gelen artışlar/azalışlar, 8. Okul binalarının ve tesislerinin verimli kullanılamaması, 9. Yenileme çalışmalarında artışlar/azalışlar, 10. Finansal kaynakların bileşimi ve kullanımında ortaya çıkan yetersizlikler, 11. Kredi ve burs miktarlarında meydana gelen artışlar/azalışlar, 12. Konforda meydana gelen değişimler, 13. İşsizliğin yüksek olması, 14. Eğitim dışındaki sektörlere ayrılan kaynakların artması/azalması, 15. Ülkenin dış borçlarının artması/azalması.

Okulların gelir-gider dengesini kurabilmesi, gelirlerini arttırarak giderlerini azaltması, okullarda hizmetli olarak görev yapan personelin son yıllarda İŞ-KUR aracılığı ile çalıştırılması ve İŞ-KUR tarafından okullarda görevlendirilen personelin işe başlama ve işten ayrılma sürelerindeki değişkenlik nedeniyle daha zorlaşmaktadır. Okulların buldukları çevrenin sosyo-ekonomik yapılarının farklılığı da bu durumu belirlemede çok etkilidir. Bundan dolayı bu çalışma önemlidir. Alanyazında farklı sosyo-ekonomik düzeydeki okulların gelir-giderlerini inceleyen çalışmaya rastlanılmamıştır. Covid-19

pandemi sürecinde de bu konu çalışılmamış olduğundan, bu çalışmanın alanyazına katkı sağlaması beklenmektedir.

1.4. Sayıtlar

Araştırmanın sayıtları şunlardır:

- Araştırmaya katılan okulların TEFBİS kayıtları doğrudur.
- TEFBİS kayıtları araştırma için yeterlidir.
- TEFBİS sistemine girilen bilgiler doğru ve güvenilirlerdir.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırları şunlardır:

- Araştırma, Denizli ilinin Merkezefendi ilçesinde yapılmıştır. Diğer illeri ve ilçeleri kapsamamaktadır.
- Araştırma, 2019-2021 dönemini kapsamaktadır. Diğer yılları kapsamamaktadır.
- Araştırmanın verileri, sosyo-ekonomik düzeyi farklı olan mahallelerdeki okulların TEFBİS kayıtlarından elde edilmiştir. TEFBİS dışındaki kaynakları kapsamamaktadır.

1.6. Tanımlar

Okul: Kamuya ait her tür ve düzeydeki örgün ve yaygın eğitim-öğretim kurumu.

Gelir: Emek karşılığı alınan ücret-maaş, toprak kirası, sermaye geliri, girişimci gelirlerinden biri ya da bir kaçı (Tuzcu, 2021, s.137).

Gider (Harcama): Bir kişi ya da şirketin mal ve hizmet üretebilmesi ve varolan çalışmalarını sürdürebilmesi için para vb değerlerini kullanması (Tuzcu, 2021, s.137).

TEFBİS (Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi): Okul-aile birliklerinin gelir, gider, tahmini bütçe vb iş ve işlemlerini işledikleri MEB’in gözetim ve denetimindeki web platformu ve modülü.

Eğitim Finansmanı: Eğitim sisteminin işletilebilmesi için gereksinim duyulan parasal kaynakların elde edilme sürecidir. Diğer bir deyişle, kaynakların nereden, nasıl ve hangi yollarla ve hangi oranda sağlanacağını planlanması ve bu planın gerçekleştirilmesi (Tuzcu, 2021, s.137).

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, okul-aile birliklerinin gelirleri ve giderlerine ilişkin bilgiler ve veriler, bu alanda daha önce yapılmış olan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Okul-Aile Birlikleri

Okul-Aile Birliklerinin, kamu okul ve kurumlarında bulunması gereken birlikler olduğu, MEB Okul-Aile Birliği yönetmeliğinde (2012, md.5) belirtilmektedir. Buna göre okul-aile birlikleri, okul ile aile arasında bütünleşmeyi sağlama, aileyle okul arasında iletişim ve işbirliğini sağlama, eğitim ve öğretimi geliştirici çalışmaları destekleme, okulun ve ekonomik olanaklardan yoksun öğrencilerin eğitimle ilgili zorunlu gereksinimlerini karşılanması amacıyla okullar bünyesinde kurulan ve tüzel kişiliği olmayan birliklerdir.

Okul-Aile Birlikleri (OAB), her okulda kurulması zorunlu olan birliklerdir. Okul-aile birliğinin ve organlarının kurulması, belirli zamanlarda toplanması, kararlar alması, aldığı kararları uygulaması, çeşitli çalışmalar yapması ve mevzuatına göre iş ve işlemleri yürütmesi gerekmektedir. Olağan seyrin bu şekilde olması gerekmektedir birlikte genel olarak bu sürecin beklenen seyrinde ve mevzuatına uygun yürütülmesinde sorumluluk, Yönetmeliğin 27. maddesinde şöyle belirtilmiştir: “(1) Okul müdürü, genel kurulun zamanında ve bu yönetmelik hükümlerine uygun olarak yapılmasını sağlar. (2) Birliğin yaptığı iş ve işlemlerin ilgili mevzuata uygunluğunu denetler. (3) Birliğin iş ve işlemleri ile yapılan harcamalarda usulsüzlük ya da uygunsuzluk görmesi halinde, önce Birlik başkanını yazılı olarak uyararak usulsüzlüğün ve uygunsuzluğun düzeltilmesini sağlar. Bu durumun sürmesi halinde il/ilçe milli eğitim müdürlüğüne durumu bildirerek denetlenmesini ister.” Diğer bir deyişle okul müdürü, sorumlu kılınmıştır.

Bu, zor ve istenmeyen bir durum olmakla birlikte okul müdürleri tarafından yürütülmektedir. Zaman zaman istenmeyen durumlar yaşanabilmektedir. Bu görevi çok titiz yapmaya çalışan okul müdürlerinin olduğu da bilinmektedir.

Okul-aile birlikleri, okullarının gereksinim duyduğu mal ve hizmetlerin karşılanmasında çok önemli görevler üstlenmektedir. Bununla birlikte okul-aile birliklerinin yönetim ve denetleme konusunda yetkileri ile okulda belli yaptırımlara yetkileri bulunduğu ve okul-aile işbirliğinin sağlanması, okuldaki çalışmaların çevreye

duyurulması, öğrencilerin okul dışı yaşantılarının izlenmesi ve gerekli önlemlerin alınması konularında aktif görevler yapabildikleri görülmektedir (Tuzcuoğlu, 2007, s.265). Ancak okul-aile birliği yönetim ve denetleme kurullarının da çok istekli olmaması, kendi işleri arasında bu işleri yapmak zorunda kalmaları ve herhangi bir yararlı durum olmamasından dolayı istekle yapılan iş olmaktan uzaktır. Bu nedenle işler ağır aksak olmakta ve rica minnet yürütülmektedir.

Okul-aile birlikleri, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve diğerleriyle işbirliğine giderek okul ve çevre arasındaki iletişim ve işbirliğini sürdürmektedir. Okul - aile birlikleri, okul yönetimi tarafından planlanan müzik, tiyatro, spor, gezi gibi sosyal etkinliklerin düzenlenmesine katkı sağlayarak okulun sosyal açıdan gelişimine de destek olmaktadır. Okul-aile birliklerinin, ekonomik olanakları yeterli olmayan öğrencilere destek sağlaması ve aynı amaçla kardeş okullarla işbirliği yapması, birliğin çevre ile iletişimini, sosyal sorumluluk düzeyinde de sürdürdüğünü göstermektedir (Akbaşlı ve Tura, 2019, s.1757 ve Tuzcu, 2021, s.177).

2.2. Okul - Aile Birlikleri Organları ve Görevleri

Okul - aile birliklerinin, genel kurul, yönetim kurulu ve denetleme kurulu olmak üzere üç organı bulunmaktadır (OAB Yönetmeliği, Md. 8).

2.2.1. Genel Kurul

Okul - Aile Birliği Yönetmeliği 9-11. maddelere göre (OABY, 2012) genel kurul, okulda öğrencisi olan veliler üye sayıldıkları için bunlardan oluşmaktadır. Yönetim kurulunun çağrısı üzerine en geç her sene Ekim ayı sonuna kadar toplanır. Toplanan üyelerle ve oy çokluğu ile karar alınır. Toplantı yeter sayısı yönetim ve denetleme kurulu asıl ve yedekler toplamının dört katından ve öğrencisi 100'ün altındaki okullarda ise iki katından az olamaz. Ancak genel kurulun bu sayıya ulaşamamasından dolayı toplanamaması halinde ise en geç 30 gün içinde çoğunluk sayısına bakılmadan toplantı yapılarak katılanların çoğunluğunun kararı ile karar alınır. Toplantı bitiminde tutanaklar ve belgeler, yeni seçilen yönetim kuruluna verilir. Genel kurulda, yönetim kurulu ile denetleme kurullarının üyeleri asıl ve yedek olarak liste şeklinde oylanmak suretiyle yapılır.

Genel kurul, yönetim kuruluna beşer tane asıl ve yedek üyeleri seçme, denetleme kuruluna ise veliler arasından bir asıl, bir yedek üyeyi açık oyla seçme, önceki dönem yönetim ve denetleme kurulu faaliyet raporlarını görüşme ve ibra etme, divan, ibra

edilmeyen muhasebe evraklarını tutanak altına alarak seçilen yeni yönetim ve denetleme kuruluna teslim etme görevlerini yapması gerekmektedir. Bununla birlikte genel kurul ayrıca okul ve öğrencilerin gereksinimlerini karşılamak için yönetim kurulunun hazırladığı tahmini bütçeyi görüşür, gereksinimlerin giderilmesi için yönetim kurulunu yetkilendirir ve okulun eğitim-öğretim niteliğinin artırılması, başarılarının yükseltilmesi için önerilerde bulunur.

2.2.2. Yönetim Kurulu

Okul-Aile Birliği Yönetmeliği 12-13. maddelere göre (OABY, 2012) yönetim kurulu, beş asıl ve beş yedek üyeden oluşmaktadır. Görev süresi bir yıldır, seçimden sonra bir hafta içinde toplanarak başkan, başkan yardımcısı, muhasip, sekreter ve üye olarak görev paylaşımı yaparlar. Yönetim kurulundakiler en çok üç defa seçilebilir ve birden fazla birlik yönetiminde görev alamazlar. TCK 53. maddesindeki suçtan dolayı ceza alanlar yönetim kurulunda yer alamazlar.

OABY (2012) göre yönetim kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları 13. maddede şöyle düzenlenmiştir: Birlik adına görev yaparak genel kurulda alınan kararları okul yönetimiyle işbirliği halinde yürütür. Eğitim-öğretimin niteliğini arttırmak, sorunların giderilmesine katkı sağlamak amacıyla okul müdürlüğü ve velilerle işbirliği yapmak, ayda bir kez en az üç üyenin katılımı ile toplanarak birlik adına harcama ve yazışmaları yapmak. Yönetim kurulu üyesi, üst üste üç toplantıya katılmaz ya da okuldan öğrencisi ayrılırsa, üyeliği kendiliğinden düşer ve bunların yerine yedekler sırasıyla asıl üye olurlar. Yönetim kurulu, yaptığı iş ve işlemlerden dolayı genel kurula karşı sorumludur. Yönetim kurulu, Birliğin tahmini bütçesini hazırlar ve genel kurulda görüşülen bütçeyi okul ilan panosu ve internet sayfasında duyurur. İlgili mevzuatına göre tutulan gelir - gider kayıtları, öğretim yılında her dönem en az birer defa velilerin görebileceği şekilde okulun ilan panosunda ve internet sayfasında duyurulur.

2.2.3. Denetleme Kurulu

OABY (2012) 14. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre denetleme kurulu, genel kurulda bir veli ve öğretmenler kurulunda seçilen iki öğretmen olmak üzere üç kişiden oluşur. Genel kurulda seçimlerini takip eden hafta içinde toplanarak görev paylaşımında bulurlar. Görev süresi bir yıldır ve en fazla üç defa seçilebilirler. Kurul yılda en az iki kez yönetim kurulunun çalışmalarını inceler. İncelemede uygunsuz durumları tespit ettiğinde ise genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırır. Yönetim kurulunun çalışmalarına yönelik

nihai raporu genel kurula sunar. TCK'nın 53. maddesi gereği ceza alanlar denetleme kurulunda görev yapamazlar.

2.3. Okulların Finansmanında Okul-Aile Birlikleri

Okulların finansmanında merkezi yönetim bütçesinin dışındaki tüm kaynakların okul-aile birlikleri eliyle yürütülmesi gerekmektedir. Bu konuda yetki ve sorumluluk bu birliklere verilmiştir. Okul-aile birliklerinin okulun çevresinin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapısından doğrudan etkilendiği söylenebilir. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, toplumların eğitimden beklentilerinde değişme yaratmakta ve eğitime yeni işlevler yüklemektedir. Eğitimden beklenen toplumsal, siyasal ve ekonomik işlevlerin yerine getirilmesi, eğitime ayrılan kaynakların miktarına ve bu kaynakların etkili ve verimli kullanımına bağlıdır (Tuzcu, 2021, s.138). Burada eğitimin finansman yapısının önemi ön plana çıkmaktadır. Eğitimin finansmanı kavramıyla kastedilen, eğitim çalışmalarının en iyi şekilde yapılabilmesi için gereksinim duyulan mali kaynaklardır. Okulların önceliklerine göre harcanması sürecinin iyi işletilmesinde finansmanın yönetimi önemlidir. Eğitim çalışmalarının en iyi şekilde yapılabilmesi için mali kaynaklar yeterli düzeyde elde edilmeli ve eğitim etkinliklerinin hepsi göz önüne alınarak yönetilmelidir (Güngör ve Göksu, 2013, s.63). Merkezi yönetim bütçesi ve Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinin yetersizliği, okulların gereksinim duyduğu mal, hizmet ve diğer giderlerini karşılamada okul yönetimleri ve okul-aile birliklerini farklı kaynaklar arama ve elde etmeye itmektedir. Okulların geleceği inşa etmedeki işlevleri dikkate alındığında, insan kaynağını günün ve geleceğin beklentilerine göre eğitime ve hazırlamada kendinden beklenen performansı ortaya koyabilmesinin koşulu, gereksinim duyulan malzeme, hizmet ve diğer giderlerinin tam olarak karşılanabilmesiyle olanaklı olduğu söylenebilir (Hoşgörür ve Arslan, 2014, s.93).

Eğitim sistemi içinde gelir kaynaklarının çözümlenmesi ve geleceğe yönelik kestirmeler yapılması, eğitim sisteminin gelişimi için zorunludur. Eğitim sistemi için gerekli parasal kaynakların nereden, nasıl sağlanacağı ve nereye nasıl dağıtılacağı önemlidir. Ülkelerin parasal kaynaklarının önemli bir bölümü, eğitim için kullanılmaktadır. Ancak ekonomik bunalım dönemlerinde tasarruf kararları ile ilk kısıtlamanın eğitim sisteminde yapıldığı görülmektedir. Türkiye'de ekonomik krizlerin yaşandığı 1994, 2001 ve 2008 krizleri ile sonraki birkaç yılda, eğitim bütçesindeki azalma dikkat çekici düzeydedir (Tuzcu, 2021, s.138-139). Özellikle 2021 yılında yaşanan mali dengesizlikler ve aşırı fiyat artışı ve enflasyon, okulların giderlerini çok fazla arttırdığı gibi özellikle de gönüllü bağışların da çok azalmasına neden olmuştur. Bu durum, okulların hizmet kalitesi ve sunduğu olanakların azalmasına neden olmaktadır.

Okulların her geçen gün artan ve süreklilik kazanan giderlerinin karşılanabilmesi ve özel sektör ile rekabet edebilmesi ve gereksinimleri eksiksiz karşılayabilmesi için mutlaka finansal kaynak bulma ve bunu en iyi şekilde öncelikleri de gözönüne alarak yönetmesi ve harcaması gerekmektedir. Bu durum, öğrenci başarısından veli beklentilerine, okul denetimlerinden sosyal etkinliklere kadar birçok boyutta önemlidir. Okullara ayrılan parasal kaynakların azlığı ve hatta temel giderler dışında parasal kaynak gönderilmemesi, bu okulları ve yönetimlerini çıkmaza sokmakta ve farklı finansal arayışlara yönlendirmektedir. Okul yöneticilerinin gerekli kaynakları bulması, önceliklerin belirlenmesi, kaynağın etkili ve verimli harcanması gerekmektedir (Alpay, 2011, s.68). Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Yasasına göre, okul müdürünün, okul bütçesinin gerçekleştirme görevlisi olduğu belirtilmiştir. Okul müdürünün yine Okul-Aile Birliği Yönetmeliği'nde (2012) birliğin üyesi olarak okula kaynak yaratmaya çalışma ve yine 27. maddede de Birliğin işlerinin yürütülmesini denetlenmesi görevi verilerek iş yükü artırılmıştır. MEB Okulöncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği (2014) 68. maddesinde Okul-Aile Birliğinin hazırlamış olduğu bütçeyi onaylama, yazışma, tahakkuk, taşınır mal, güvenlik, koruma, bakım ve temizlik gibi okulun eğitim-öğretim çalışmalarını en iyi şekilde yapabilmesinin koşulları olan mali gelirleri sağlama ve harcamaları karşılama görevleri de bulunmaktadır. Okul yöneticilerinin birçok dengeye göre kararlar alması ve paydaşların beklentilerini karşılamaya çalışması gerekmektedir. Okul yöneticilerinin bunu başarabilmeleri için ise okulun finansmanı ile ilgili bilgi ve becerilere sahip olması, bu konudaki görev ve yetkilerini bilmeleri ve bunları yerine getirme ve kullanma konusunda yeterli olmaları gerekmektedir (Yıldırım, 2013, s.361).

Okullarda finansmanın yönetimi konusu, gerekli işbirliği ve ortak kararlar alınmazsa, paydaşlar ve yetkililerin çatışma yaşadıkları ve anlaşmazlıklara düştükleri konudur. Temel giderleri, her ne kadar devlet finansmanına dayanmakla birlikte okulların birçok giderinin yerel olanaklarla karşılandığı bilinen bir gerçektir (Karakütük, 2016, s.472). Eğitimin özel finansmanı, okullar ve okullardan hizmet alan başta öğrenci ve veliler için çok önemlidir. Eğitimin finansmanı, ilgili merkezi bütçe kaleminden belirlenmişse de hiç bir zaman yeterli ve zamanında para geldiği görülmemiştir. Eksik kalan ya da gönderilmeyen paraların elde edilmesinde, okul yönetimleri türlü yol ve yöntemlerle bu eksikliği giderme ve tamamlamaya çalışmaktadır (Ünal, 1996, s.51 ve Kurul, 2012, s.78). Bundan dolayı okul yöneticilerinin okullarının bütçesini planlama ve yönetmede yetkin olmaları beklenmektedir. Ayrıca kamu kaynağının kullanılması sürecinde “parasal saydamlık, hesap verme sorumluluğu, edime dayalı bütçeleme yapma ve çok yıllıklı

bütçeleme ilkelerine uygunluk kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesi, kullanılması, muhasebeleştirilmesi ve kötüye kullanımının önlenmesi gerekmektedir” (Karakütük, 2016, s.473).

Okullara yapılan parasal ve parasal olmayan gelir ve yardımların "Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetimi Sistemine (TEFBİS) kayıt edilmesi gerekmektedir (Çalık ve Kurt, 2009, s.104 ve Yıldırım, 2013, s.361). Okulun finansmanın yönetimi, karmaşık ve değişkeni fazla olan bir yapıda olduğu için zaman zaman sorunlar yaşanabilmektedir. Okul yöneticilerinin bu süreci paydaşların davranışlarını gözleme, yorumlama, çözümlenme ve muhakeme etme yetenekleri önemlidir. Yine okul yöneticilerinin elde edilen ve elde edilecek olan kaynaklarla ilgili süreci yönetmede kullanabilecekleri önemli becerilerden birinin politik beceriler olduğu belirtilmektedir (Şişman, 2014, s.88). Dolayısıyla okul müdürlerinin bir görevi de güç ve iktidarı elinde tutma, farklı kişiler arasında uzlaşma ve koalisyon sağlama ve bunu sürdürmektir (Şişman, 2014, s.92 ve Tanrıoğen, Baştürk, Başer, 2014, s.197). Eğitime ayrılan ulusal gelirin artması ve gelir dağılımında olabildiğince eşitliğin sağlanması, daha demokratik bir düşünüş ve yaşam biçiminin toplumda yerleşmesi, toplumların gelişiminde büyük önem taşır (Tuzcu, 2021, s.138).

2.4. Gelir ve Giderlere İlişkin Açıklamalar

2.4.1. Gelirlere İlişkin Açıklamalar

Bağış Gelirleri: Öğrenci velilerinden ya da yardımsever kişilerden ve şirketlerden okulun gereksinimlerinin karşılanması için alınan para yardımı.

Kantin Kira Geliri: Okul kantinlerinin kişilere kiraya verilmesi sonucu elde edilen kira geliri.

Kulüp Aktarım Geliri: Anaokulu ve ilkokullarda açılan ücretli kurslardan elde edilen gelirler.

Etkinlik (Organizasyon) Gelirleri: Okul-aile birlikleri tarafından düzenlenen ücretli kahvaltı, çay, çekilişten elde edilen gelirleri.

Diğer Kira Gelirleri: Okul kantini haricinde bulunan bahçe, halı saha, konferans salonu vb yerlerin kiralanması sonucu elde edilen gelir.

Aktarım Geliri: Okul-aile birlikleri gelir hesaplarında yıl sonunda bulunan paranın bir sonraki yıla aktarılmasından dolayı oluşan gelir.

Banka Faiz Geliri: Okulun bankada bulunan parasının faize yatırılması sonucu elde edilen gelir.

Diğer Gelirler: Açık öğretim işlemleri, ÖSYM vb sınav işlemlerinden elde edilen gelirler.

2.4.2. Giderlere İlişkin Açıklamalar

Bakım-Onarım Mal ve Hizmetlerin Alımı: Araç bakım-onarım giderleri, okul bahçesinin bakım-onarım işleri, elektrik tesisat bakım-onarımı, su tesisatı, kalorifer tesisatı yıllık bakım-onarımları ve arızaların tamiri, baca bakımı, paratoner kontrolü, hırdavat ürünleri alımı ve kapı, pencere, cam vb tamiratları, bina boyama işçilik ve malzeme giderleri.

Eğitim Araçları-Materyal Alımı: Bilişim araçları alımı, bilişim araçları tamirata, okul güvenlik kamera sistemlerinin yenilenmesi ve tamirata, laboratuvar malzemeleri alımı, mutfak gereçleri alımı, sınıf donatım malzemesi alımı, spor malzemeleri alımı vb ödemeleri.

Temizlik Malzemeleri Alımı: Dersliklerin, tuvaletlerin, zemin yüzeylerin temizliği için alınan temizlik malzemeleri ile çöp torbası, çöp kovası, cimri peçete, z peçete gibi malzemelerin alımı.

Kırtasiye-Büro Malzemeleri Alımı - Basılı Yayın-Matbu Evrak: Fotokopi makinası alımı, kiralanması, bakım onarımı, A4 fotokopi kağıdı alımı, sınıf kitaplıkları ve okul kütüphanelerine kitap alımı, yayın ve basım giderleri, öğrenciler için deneme sınavı alımı.

Etkinlik (Organizasyon) Gideri: Okullarda düzenlenen yarışmalar, kermes etkinlikleri için harcanan paralar, konferans salonu kirası, yarışma ulaşım ve konaklama giderleri, gezi giderleri.

Personel Gider ve Ödemeleri: Okul-aile birlikleri tarafından çalıştırılan temizlik ve güvenlik personellerin maaşları ve kıyafet giderleri.

Öğrenci Yardımı: Başarılı öğrencilere ve yoksul öğrencilere yapılan yiyecek, giyecek, yemek yardımları.

Diğer Giderler: Yukarıda sayılan giderlerin dışında oluşan giderler ile pansiyonlu okullarda bulunan araçların bakım-onarım ve trafik vergi ödemeleri, bankacılık masrafları, bağış iadesi, diğer kurumlara aktarılan ücretler.

2.5. İlgili Araştırmalar

Burada, okul-aile birlikleri alanında Türkiye’de yapılmış olan araştırmalar özet olarak verilmektedir.

Özdere (2020) tarafından “Türkiye’de Eğitim Finansmanı ve Okul Finansmanında Okul Yöneticilerinin Görev ve Sorumlulukları” adlı bir çalışma yapılmıştır. Anılan çalışmada maaş, eğitim donatımları gibi okulların gereksinimlerinin, büyük ölçüde merkezi bütçeden karşılandığı, ancak diğer gereksinimlerin giderilmesinde ve yeni kaynaklar oluşturmada okul yöneticilerine büyük iş düştüğü belirtilmektedir. Okulların rutin işlerini yapması, görevlerini eksiksiz yerine getirmesi için alternatif kaynakların çok iyi değerlendirilmesi, doğru ve etkili kullanılması ve okulun hedeflerine ulaşmasının sağlanmasında okul yöneticilerine büyük görevler düştüğü vurgulanmaktadır.

Altunay (2017) tarafından “Okul Yöneticilerinin Görüşleri Doğrultusunda Eğitim Finansmanı Politikaları: Sorunlar, Nedenler ve Çözümler” adlı bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada, okulların giderlerinin karşılanması konusunda bazı okul yöneticileri tarafından duyarsızlık gösterildiği görülmektedir. Çalışmada bunun yanında eğitim finansmanında okul ve MEB kaynaklı sorunlar yaşandığı, okullardan daha çok ilk ve ortaokul kademelerinin parasal kaynak bulmakta zorlandığı, uygulama sorunlarının nedenlerinin genellikle eğitim politikasının niteliği, bütçe yönetimi ve planlama eksikliği olduğu vurgulanmıştır. Bu sorunların çözülmesi konusunda okul-aile birliği üyeleri, okul yöneticileri ve bakanlık yöneticilerinin eğitim finansmanı ve yönetimi alanında eğitilmeleri ve yetkinliklerinin güçlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Akbaşı ve Tura (2019) tarafından “Okul Aile Birlikleri Okullara Ne Getirdi? Neyi Değiştirdi?” adlı bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada, okul-aile birliklerinin yapı ve gelişimi tarihsel süreç içinde incelenerek bugünkü hali ve işleyişte yaşanan sorunlar araştırılmıştır. Okul-aile birliklerinin tüzel kişilik olmadıkları, özünden uzaklaştıkları ve ticarileştikleri, uygulamada sorunlar yaşandığı ve bakanlığın göndermesi gereken maddi kaynağı bulma yükümlülüğü altında esas görevlerini yapamadıkları vurgulanmış ve göz önüne serilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve çözümlenmesine kullanılan tekniklere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, betimsel tarama modelindedir ve nicel çalışmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da günümüzde varolan bir durumu (olay, kişi, nesne) kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlamayı amaçlar. Evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenden tümü ya da ondan alınacak küçük bir grup üzerinde yapılan tarama işlemleridir (Karasar, 2012, s.79).

Bu çalışmada kullanılan veriler, TEFBİS kayıtları olup ilgili okullardan alınmıştır. Diğer bir deyişle bu araştırma “doküman analizi” ile yapılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Denizli ilinin Merkezefendi ilçesinde sosyo-ekonomik düzeyi farklı olan mahallelerden seçilen üç anaokulu, üç ilkokul, üç ortaokul ve üç lisedir. Veriler, bu okulların TEFBİS kayıtlarından elde edilmiştir. Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alındıktan sonra ilgili okullara gidilmiş, araştırma hakkında bilgi verilmiş ve TEFBİS kayıtları taranmıştır. Okullar “küme örnekleme” yöntemiyle seçilmiştir.

Okullar farklı tür ve düzeylere ve buldukları mahallenin sosyo-ekonomik düzeyine göre Tablo 3.1’deki gibi sınıflanmıştır.

Tablo 3.1. Okulların, Türlerine ve Buldukları Mahallenin Gelir Düzeyine Göre Dağılımı

Okul Türü ve Düzeyi	Düşük Gelir Grubu	Orta Gelir Grubu	Yüksek Gelir Grubu
Anaokulu	Merkezefendi Belediyesi Yeni Mahalle Anaokulu (İlbadi Mahallesi)	Hayme Hatun Anaokulu (Sırapapılar Mahallesi)	Ayşe-Yusuf Erdemir Anaokulu (Servergazi Mahallesi)
İlkokul	İsmail Uslu İlkokulu (Gümüştay Mahallesi)	Arif Yalınkaya İlkokulu (Sırapapılar Mahallesi)	Osman Özgür İlkokulu (Servergazi Mahallesi)
Ortaokul	Ahmet Sami Uslu Ortaokulu (Gümüştay Mahallesi)	Sevil Kaynak Ortaokulu (Sırapapılar Mahallesi)	Hayırseverler Ortaokulu (Servergazi Mahallesi)
Lise	Oya Ender Abalıoğlu Anadolu Lisesi (Sevindik Mahallesi)	Kazım Kaynak Anadolu Lisesi (Akkonak Mahallesi)	Lütfi Ege Anadolu Lisesi (Üçler Mahallesi)

Araştırma için gereksinim duyulan veriler, bu okullardan elde edilmiştir. Okulların tür ve düzeylerine göre ve sosyo-ekonomik çevreye göre dağılımlarında, küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Milli Eğitim Müdürlüğünden bir şube müdürü, iki okul müdürü, iki müdür yardımcısı ve üç öğretmenin görüşleri ve ortak kararı ile sınıflandırma yapılmıştır. Okul öncesinden ilkokula, ortaokuldan liseye kadar her düzeyden üçer okulun çalışmaya dahil edilmesi, aynı zamanda maksimum çeşitlilik kriterlerini karşılması bakımından önemli görülmüştür.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, araştırmanın danışmanı olan Dr. Gökhan Tuzcu ve araştırmacı Ahmet Ferit Akgün'ün ortak çalışması ile geliştirilmiştir. Geliştirilen bu araç, bir okul müdürü ve bir okul müdür yardımcısının görüş ve önerilerine sunulmuştur (pilot çalışma yapılmıştır - test edilmiştir). Bu yöneticilerin görüş ve eleştirilerine göre düzenleme yapılmıştır. Son şeklinin, TEFBİS sistemindeki verilerin elde edilmesine uygun olduğu, aynı zamanda bu çalışmanın içerik ve amacına uygun, kullanışlı, güvenilir ve geçerli olduğu kararına varılmış ve okullarda uygulanmasına karar verilmiştir.

Denizli Milli Eğitim Müdürlüğünden araştırma için izin alınmış ve sonra ilgili okula gidilmiştir. Okul müdürü ya da müdür yardımcısı eşliğinde TEFBİS kayıtları taranmıştır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Okullardan alınan verilerin çözümlemesinde, temel matematik bilgileri kullanılmıştır. TEFBİS kayıtlarından elde edilen veriler, bilgisayarda “excel” programına aktarılmış ve o programda çözümlenmiştir. Çözümlenen veriler, frekans ve yüzde şeklinde tablolar halinde düzenlenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, toplanan veriler çözümlenmiş ve yorumlar yapılmıştır.

4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemleri şunlardır: 1. Okul-aile birliklerinin gelir kaynakları nelerdir?, 2. Okul-aile birliklerinin gelirleri 2019-2021 döneminde artmış mıdır - azalmış mıdır?, 3. Okul-aile birlikleri gelirlerinin harcandığı alanlar nelerdir?, 4. Okul-aile birlikleri gelirlerinin harcandığı alanlar, son üç yılda artmış mıdır - azalmış mıdır?, 5. Okul-aile birliklerinin gelirleri ve harcamaları, okul türüne ve düzeyine göre değişmekte midir? Ve 6. Okul-aile birliklerinin gelirleri ve harcamaları, okulun bulunduğu mahallenin sosyo-ekonomik düzeyine göre değişmekte midir? Bu altı alt probleme yönelik çözümler aşağıda ve ilerleyen sayfalarda verilmiştir.

4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi şudur: “Okul-aile birliklerinin gelir kaynakları nelerdir?” Bu probleme yanıt olan veriler Tablo 4.1’de görülmektedir.

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi, bütün okulların gelir kaynakları (anaokulları hariç), kantin kira gelirleri, diğer kira gelirleri, para (nakdi) bağış gelirleri, aktarım gelirleri şeklindedir. Bunun nedeni, mevzuata göre okul-aile birliklerinin temel gelirleri olması ve bu gelirlerin varsa sisteme yansıtılması gerektiğindedir. Anaokullarında çocuk kulüpleri yılsonu aktarım gelirleri de okul-aile birlikleri gelirlerindedir. Bunun nedeni de yine mevzuatın bunu emretmesidir. Bu gelirlerinden dışında faiz gelirleri ve etkinlik (organizasyon) gelirleri de okul-aile birliklerinin gelirlerindedir. Elde edilen gelirler TEFBİS’e işlenmektedir ve MEB dilediği zaman erişebilmektedir. Okul-aile birliklerinin gelir türleri benzer olmakla birlikte gelir miktarları farklıdır.

Tablo 4.1. *Okul-Aile Birliklerinin Gelir Kaynaklarının Dağılımı*

Okullar	Gelir Kaynakları
Yenimahalle Anaokulu	Çocuk kulüpleri yılsonu aktarım, para bağışları-yardımlar, aktarım gelirleri
Hayme Hatun Anaokulu	Çocuk kulüpleri yılsonu aktarım, para bağışları, diğer işletilebilir alan gelirleri, banka faiz gelirleri, aktarım gelirleri
Ayşe Yusuf Erdemir Anaokulu	Para bağışları-yardımlar, etkinlik gelirleri, çocuk kulüpleri yılsonu aktarım, aktarım gelirleri
İsmail Uslu İlkokulu	Kantin kira geliri, para bağışları-yardımlar, diğer kira gelirleri, banka faiz gelirleri, çocuk kulüpleri yılsonu aktarım, aktarım gelirleri
Arif Yalınkaya İlkokulu	Kantin kira geliri, çocuk kulüpleri yılsonu aktarım, para bağışları-yardımlar, etkinlik gelirleri, aktarım gelirleri
Osman Özgür İlkokulu	Kantin kira geliri, çocuk kulüpleri yılsonu aktarım, para bağışları-yardımlar, etkinlik gelirleri, aktarım gelirleri
Ahmet Sami Uslu Ortaokulu	Kantin kira geliri, para bağışları-yardımlar, etkinlik (organizasyon) gelirleri, diğer kira gelirleri
Sevil Kaynak Ortaokulu	Kantin kira geliri, para bağışları-yardımlar, etkinlik gelirleri, diğer kira gelirleri, aktarım gelirleri
Hayırseverler Ortaokulu	Kantin kira geliri, para bağışları-yardımlar, etkinlik gelirleri, diğer kira gelirleri, aktarım gelirleri
Oya Ender Abaloğlu AL	Kantin kira geliri, para bağışlar-yardımlar, sınav ücreti gelirleri, aktarım gelirleri
Kazım Kaynak AL	Kantin kira geliri, para bağışları-yardımlar, etkinlik gelirleri, diğer kira gelirleri, aktarım gelirleri
Lütfi Ege AL	Kantin kira geliri, para bağışlar-yardımlar, etkinlik gelirleri, diğer kira gelirleri, aktarım gelirleri, kurs-etüt ücreti gelirleri

4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi şöyledir: “Okul-aile birliklerinin gelirleri, 2019-2021 döneminde artmış mıdır - azalmış mıdır?” Bu probleme yanıt olan veriler Tablo 4.2’de görülmektedir.

Tablo 4.2. Okul-Aile Birliklerinin 2019-2021 Dönemindeki Gelirleri

Okullar	2019 Gelirleri	2020 Gelirleri	2021 Gelirleri
Yenimahalle Anaokulu	93.709	53.302	80.138
Hayme Hatun Anaokulu	59.918	123.186	294.603
Ayşe-Yusuf Erdemir Anaokulu	199.681	169.063	118.076
Anaokulları Ortalaması	117.769	115.183	164.272
İsmail Uslu İlkokulu	37.092	36.605	26.544
Arif Yalınkaya İlkokulu	229.101	60.495	5.000
Osman Özgür İlkokulu	236.011	137.272	229.659
İlkokullar Ortalaması	167.401	78.124	87.067
Ahmet Sami Uslu Ortaokulu	38.634	24.548	15.394
Sevil Kaynak Ortaokulu	571.957	192.880	168.322
Hayırseverler Ortaokulu	244.604	215.985	230.997
Ortaokullar Ortalaması	285.065	144.471	138.237
Oya Ender Abalıoğlu AL	53.130	32.196	18.214
Kazım Kaynak AL	33.926	11.932	55.565
Lütfi Ege AL	139.113	74.349	80.453
Liseler Ortalaması	75.389	39.492	51.410

Okul-aile birliklerinin yıllara göre gelirleri incelendiğinde, genel olarak okulların gelirlerinin en yüksek olduğu yıl 2019'dur. Yıllara göre farklılık göstermekle birlikte gelirlerin genel olarak (7 okul) en az olduğu yıl olarak 2021 yılıdır. 2021 yılında gelirlerini önceki yıla (2020) göre arttırabilen yalnızca iki anaokulu, bir ilkokul, bir ortaokul ve bir lise olmuştur. Bunun nedeni, okulların bu dönemlerde Covid-19 pandemisi nedeniyle genel olarak kapalı olmasıdır. Bu dönemde yalnızca bağımsız anaokulları yüz-yüze eğitimi sürdürmüşler ve kulüp vb çalışmalarla gelirlerini arttırabilmişlerdir. Diğer ilkokullar ve ortaokullar ile liselerin ise sosyo-ekonomik düzeyi yüksek mahallelerde yer almalarından dolayı okul-aile birlikleri gelirlerinin yüksek olduğu söylenebilir. Gelirlerin düşmesinde Covid-19 pandemisi kadar ülkede yaşanan ekonomik sorunlar sonucunda yoksullaşmanın ve gelir dağılımındaki farkların artmasının da etkisinin olduğu düşünülmektedir. Bu bulgular, Tuzcu'nun (2021, s.138-139) araştırmasında dile getirdiği "eğitim bütçelerinde son yıllardaki azalmanın dikkat çekici olduğunu" görüşünü desteklemektedir. Bu durum, hem merkezi bütçeden gelen ödeneklerin azlığı ve okul-aile birlikleri gelirlerinin azalması

birlikte düşünülduğünde, okul, okul yöneticileri ve okul-aile birliklerinin işlerinin ne denli zor olduğunu göstermektedir.

4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi şöyledir: “Okul-aile birlikleri gelirlerinin harcandığı alanlar nelerdir?” Bu probleme yanıt olan veriler Tablo 4.3’te görülmektedir.

Okul türleri ve düzeyleri itibariyle aşağıda tek tek ele alınmaktadır.

Tablo 4.3. *Anaokullarında Okul-Aile Birliklerinin Harcama Alanlarının Dağılımı*

Okullar	Harcama Alanları
Yenimahalle Anaokulu	Personel gider ve ödemeleri, diğer kurumlara aktarımlar, bakım-onarım mal ve malzemeleri alımı, sınıf donatım malzemesi alımı, bahçe alanı malzeme alımı
Hayme Hatun Anaokulu	Personel gider ve ödemeleri, personel giyecek alımları, ısınma-yakacak giderleri, su tesisatı bakım-onarım giderleri, mutfak gereçleri alımı, bilişim araçları bakım-onarım giderleri, banka giderleri, genel hizmetler (diğer hizmet alımları), kırtasiye ve büro malzemeleri alımı, eğitim araçları - materyal alımı, genel onarımlar, basılı yayın ve matbu evrak alımları, bahçe alanı malzeme alımı giderleri.
Ayşe-Yusuf Erdemir Anaokulu	Organizasyon kira bedeli, eğitim malzemeleri alımı, sınıf donatım malzeme alımı, temizlik giderleri tamirat - hırdavat malzemeleri, tamirat - boya alımı, personel kıyafeti, personel hizmet satın alma, diğer giderler.

Anaokulları okul-aile birliklerinin harcama alanları (gider kalemleri) Tablo 4.3’te incelendiğinde personel giderleri, bakım, onarım, tamiratlar, eğitim malzemeleri ve kırtasiye, donatım ve donanım alımları, personel kıyafet alımları, banka giderleri, temizlik, ısınma, mutfak gereçleri ile organizasyon ve kiralama giderlerinin yoğunluk arz ettiği görülmektedir. Bunun sebebinin anaokullarında yöneticilerin dışındaki diğer çalışanlarını okulların kendi imkanlarıyla çalıştırmaları ve okul yönetimlerinin velilerden topladığı aidatlardan bu ödemeleri yapmalarıdır. Okul-aile birliklerince olanaklar ölçüsünde okulun gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik harcamaları yaptıkları yoğunluğun personel, bakım-onarım ve malzeme giderlerinde olduğu söylenebilir.

İlkokullarda okul-aile birliklerinin harcama alanları (gider kalemleri) Tablo 4.4’te görülmektedir.

Tablo 4.4. *İlkokullarda Okul-Aile Birliklerinin Harcama Alanlarının Dağılımı*

Okullar	Harcama Alanları
İsmail Uslu İlkokulu	Kalorifer tesisatı onarımları, temizlik malzemeleri alımı, tanıtım ve temsil ağırlama giderleri, kırtasiye ve büro malzemeleri alımı, bakım-onarım mal ve malzemeleri alımı, eğitim araçları - materyal alımı, genel onarımlar, yayın ve basım giderleri, laboratuvar malzemeleri alımı, basılı yayın ve matbu evrak alımları, bahçe alanı malzeme alımı, sınıf donatım malzemesi alımı.
Arif Yalınkaya İlkokulu	Elektrik tesisatı onarımları, temizlik malzemeleri alımı, bilişim araçları bakım-onarım giderleri, genel hizmetler, kırtasiye ve büro malzemeleri alımı, bakım-onarım mal ve malzemeleri alımı, genel onarımlar, sınıf donatım malzemesi alımı.
Osman Özgür İlkokulu	Elektrik tesisat onarım, su tesisat onarım, temizlik malzemeleri alımı, genel hizmetler, etkinlik (organizasyon) giderleri, bilişim araçları alımı, araç bakım-onarım giderleri, kırtasiye-büro malzemeleri alımı, mefruşat giderleri, bakım-onarım mal ve hizmetleri alımı, müzik malzemeleri alımı, eğitim araçları - materyal alımı, genel onarımlar, bahçe alanı malzeme alımı, sınıf donatım malzemesi alımı, kalorifer tesisat onarımları, öğrenci giyim yardımı, proje - yarışma giderleri, personel giyecek alımları, nakdi yardımlar, bağış iadeleri.

İlkokulların harcama alanlarının tesisat bakım-onarım, genel onarım, tamiratlar, eğitim malzemeleri ve kırtasiye, donatım ve donanım alımlarının yoğunluk arz ettiği görülmektedir. Okul-aile birlikleri, olanakları çerçevesinde okulun gereksinimlerini karşılamaya yönelik harcamaları yaparken, yalnızca bir okulda gereksinim sahibi öğrencilere yönelik giyim yardımının yapılabildiği görülmektedir. Bunun nedeni, gelirlerin, okulların genel ve rutin gereksinimlerini ancak karşılayabilmesi ve artan paranın kalmamasıdır.

Ortaokullarda okul-aile birliklerinin harcama alanları (gider kalemleri) Tablo 4.5'te görülmektedir.

Ortaokulların harcama alanları içerisinde, personel giderleri, tesisat bakım- onarım, eğitim araç-gereç ve malzemeleri alımları, kırtasiye, donatım ve donanım alımları, ödül, yarışma, etkinlik, kiralama ve proje giderleri yoğunluk göstermektedir. Bunun yanında farklı ve rutin dışı temsil ağırlama, araç bakım-onarım giderlerinin olduğu görülmektedir. Temsil ağırlama her ne kadar resmi olarak görülmekte ise de bu harcamanın kabul edilebilirliği ve hoş karşılanabilirliği yok gibidir. Ortaokullarda araç olmamakla birlikte böyle bir giderin olmasının nedeni, okulların yarışmalara giderken yakıtını karşılamak

üzere belediye ya da diğer aracı olan pansiyonlu okullardan ödünç aldıkları araçların giderlerini karşılamaları sonucunda oluşan giderlerdir.

Tablo 4.5. *Ortaokullarda Okul-Aile Birliklerinin Harcama Alanlarının Dağılımı*

Okullar	Harcama Alanları
Ahmet Sami Uslu Ortaokulu	Elektrik tesisatı onarımları, temizlik malzemeleri alımı, bilişim araçları bakım-onarım giderleri, genel hizmetler (diğer hizmet alımları), etkinlik-organizasyon mal ve malzeme alımları, araç bakım- onarım giderleri, bakım onarım mal ve malzemeleri alımı, müzik malzemeleri alımı, eğitim araçları - materyal alımı, genel onarımlar, basılı yayın ve matbu evrak alımları, sınıf donatım malzemesi alımı, ödül malzemeleri alımı, bahçe alanı malzeme alımı, laboratuvar malzeme alımı.
Sevil Kaynak Ortaokulu	Kalorifer tesisatı onarımları, personel gider ve ödemeleri, personel giyecek alımları, elektrik tesisatı onarımları, mutfak gereçleri alımı, temizlik malzemeleri alımı, bilişim araçları bakım-onarım giderleri, spor malzemeleri alımı, genel hizmetler (diğer hizmet alımları), etkinlik (organizasyon) mal ve malzeme alımları, araç bakım-onarım giderleri, kırtasiye ve büro malzemeleri alımı, bakım-onarım malzeme alımı, eğitim araçları-materyal alımı, yarışma-proje giderleri, genel onarımlar, yayın ve basım giderleri, laboratuvar malzemeleri alımı, basılı yayın ve matbu evrak alımları, bahçe alanı malzeme alımı, sınıf donatım malzemesi alımı, mefruşat, yiyecek içecek alımları, nakdi yardım.
Hayırseverler Ortaokulu	Kalorifer tesisatı onarımları, su tesisatı bakım onarım giderleri, temizlik malzemeleri alımı, bilişim araçları bakım-onarım giderleri, banka giderleri, spor malzemeleri alımı, genel hizmetler (diğer hizmet alımları), bilişim araçları alımı, araç bakım-onarım giderleri, kırtasiye ve büro malzemeleri alımı, mefruşat giderleri, bakım onarım, malzemeleri alımı, müzik malzemeleri alımı, eğitim araçları - materyal alımı, genel onarımlar, yayın ve basım giderleri, etkinlik (organizasyon), malzeme alımları, ödül malzemeleri alımı, yemek yardımı, tanıtım ve temsil ağırlama giderleri, yarışma-proje giderleri, bahçe alanı malzeme alımı.

Ortaokullarda da öğrencilere yapılan yardımın, yalnızca bir okulda yemek yardımı şeklinde olduğu görülmektedir. Bunun nedeni, okulun temel ve genel harcamalarından geriye para artmamasıdır. Ortaokulların harcamalarının büyük bölümünü, bakım-onarımlar, tadilatlar, boya, kırtasiye ve diğer gereksinimler oluşturmaktadır. Oysa bu harcamaların merkezi bütçeden karşılanması halinde, gereksinim sahibi öğrenciler başta olmak üzere, öğrenciler için yardım ve fonlar ayrılabilirdiği gibi sosyal-kültürel etkinliklerde de yardım ve destekler sağlanabilecektir.

Liselerde okul-aile birliklerinin harcama alanları (gider kalemleri) Tablo 4.6'da görülmektedir.

Tablo 4.6. *Liselerde Okul-Aile Birliklerinin Harcama Alanlarının Dağılımı*

Okullar	Harcama Alanları
Oya Ender Abalıoğlu AL	Vergi ödemeleri, temizlik malzemeleri alımı, spor malzemeleri alımı, milli eğitim müdürlükleri aktarım, etkinlik (organizasyon) mal ve hizmet alımları, bilişim araçları alımı, araç bakım-onarım giderleri, kırtasiye büro malzemeleri alımı, akım onarım mal ve malzemeleri alımı, eğitim araçları materyal alımı, yarışma proje giderleri, laboratuvar malzemeleri alımı, basılı yayın matbu evrak alımı, sınıf donatım malzemeleri alımı.
Kazım Kaynak AL	Kalorifer tesisatı onarımları, su tesisatı bakım- onarım giderleri, bilişim araçları bakım-onarım giderleri, spor malzemeleri alımı, genel hizmetler, araç bakım-onarım giderleri, kırtasiye ve büro malzemeleri alımı, bakım-onarım mal ve malzemeleri alımı, ödül malzemeleri alımı, genel onarımlar.
Lütfi Ege AL	Kalorifer tesisatı onarımları, personel gider ve ödemeleri, personel giyecek alımları, elektrik tesisatı onarımları, su tesisatı bakım-onarım giderleri, ulaşım araçları yakıt giderleri, bilişim araçları bakım-onarım giderleri, spor malzemeleri alımı, genel hizmetler (diğer hizmet alımları), tanıtım ve temsil ağırlama giderleri, etkinlik-organizasyon mal ve malzeme alımları, mutfak gereçleri bakım onarımı, araç bakım-onarım giderleri, kırtasiye ve büro malzemeleri alımı, bakım onarım malzemeleri alımı, ödül malzemeleri alımı, eğitim araçları - materyal alımı, genel onarımlar, yayın ve basım giderleri, basılı yayın ve matbu evrak alımları, yiyecek ve içecek alımı.

Liselerde okul-aile birliklerinin harcama alanları (gider kalemleri), personel giderleri, tesisat bakım-onarım, genel onarım, tamiratlar, eğitim malzemeleri ve kırtasiye, donatım ve donanım alımları, spor malzemeleri, araç bakım-onarım giderlerinin yoğunluk arz ettiği görülmektedir. Bunun yanında farklı ve rutin dışı temsil ağırlama, vergi ödemeleri, araç bakım-onarım giderleri gibi farklı harcamaların da olduğu görülmektedir. Temsil ağırlama giderleri istenmeyen ve göze batan gider olarak görülmektedir. Vergi ödemelerinin de çok bilinen ve yapılan bir gider olmadığı bilinmektedir. Araç bakım-onarım giderlerinin, pansiyonlu okullarda araç olduğu ve bunun giderlerinin bir kısmının merkezi bütçeden gönderildiği bilinmektedir. Bu ödeneğin yetmediği ya da pansiyon işlerinin dışında hizmetlerde kullanımda giderlerinin okul-aile birliklerince karşılandığı bilinmektedir. Liselerde de öğrencilere yönelik harcamaların olmadığı ve genel

harcamaların dışında yapılmadığı ya da yapılamadığı görülmektedir. Bunun nedeni, okulun genel gereksinimlerinden, çocukların özel gereksinimlerine ödenek kalmamasıdır.

Okulların harcamalarının büyük kısmını bakım, onarımlar, tamirat, tadilatlar, boya, kırtasiye ve diğer okul gereksinimleri oluşturmaktadır. Oysa bu harcamaların merkezi bütçeden karşılanması gerekmektedir. Bu ödeneklerin yeterli olmaması ve zamanında karşılanamaması, okul-aile birliklerinin yüklerini büyük oranda arttırmaktadır.

4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi şudur: “Okul-aile birlikleri gelirlerinin harcadığı alanlar, 2019-2021 döneminde artmış mıdır - azalmış mıdır?” Bu probleme yanıt olan veriler Tablo 4.7’de görülmektedir.

Tablo 4.7. *Okul-Aile Birliği Gelirlerinin Harcadığı Alanların Sayısı (Çeşidi)*

Okullar	2019	2020	2021
Yenimahalle Anaokulu	1	2	1
Hayme Hatun Anaokulu	6	15	13
Ayşe Yusuf Erdemir Anaokulu	2	1	1
İsmail Uslu İlkokulu	14	12	4
Arif Yalınkaya İlkokulu	14	8	2
Osman Özgür İlkokulu	18	19	15
Ahmet Sami Uslu Ortaokulu	18	8	8
Sevil Kaynak Ortaokulu	27	16	13
Hayırseverler Ortaokulu	16	15	13
Oya Ender Abalıoğlu AL	14	6	4
Kazım Kaynak AL	10	4	3
Lütfi Ege AL	20	13	14
<i>Toplam</i>	<i>160</i>	<i>119</i>	<i>91</i>

Okulların harcama alanları, oldukça farklıdır. 27 çeşit harcama alanı olan okul olduğu gibi 1 çeşit harcama alanı olan okul da vardır. Örneğin, 2021 yılında Yenimahalle Anaokulu 1 alana (çeşit) harcama yapmışken, Hayme Hatun anaokulu 13 alana (çeşit) harcama yapmıştır. Her ikisi de anaokulu olmasına karşın, harcama yaptıkları alanlar oldukça farklıdır. Diğer bir örnek şöyledir: 2021 yılında Kazım Kaynak Anadolu Lisesi 3 farklı alana harcama yapmışken, Lütfi Ege Anadolu Lisesi 14 alana harcama yapmıştır. Diğer bir deyişle, okulların türü ve düzeyi fark etmemekte, her tür ve düzeydeki okulların harcama alanları oldukça farklılık göstermektedir.

Bir alana harcama yapan okul ve yıllara bakıldığında, Yeni Mahalle Anaokulunun çok küçük olması (2-3 derslikli), ilk kurulduğu yıl olması ve sonrasında Covid-19 pandemi sürecinin etkilerinden dolayı olduğu söylenebilir. Zaten anaokullarının birçok giderlerini kulüp ve aidat hesaplarından karşıladıkları ve bu hesaplarda artan parayı okul-aile birliklerine öğretim yılı sonunda aktardıkları ve okul-aile birlikleri kanalıyla okulun gereksinimlerini karşılamada kullandıkları bilinmektedir. Diğer okul türlerinde ve düzeylerinde, harcama alanları daha çoktur ve okulun gereksinimlerine göre farklılaşmaktadır.

Okulların yıllara göre harcama alanlarına bakıldığında, genel olarak 2019 yılının en fazla harcama alanı olan yıl olduğu (160), 2020 yılının bunu 119 ile izlediği ve 2021 yılının da en az (91) harcama alanı olan yıl olduğu görülmektedir. Bunun nedeni, büyük oranda Covid-19 pandemisine bağlanabilir. Pandemi sürecinde okulların açılıp kapanması nedeniyle okul yönetimleri ve okul-aile birlikleri, geleceğe dair belirsizlik yaşadıkları için harcama yapamamışlardır. Bununla birlikte MEB tarafından okullara, temizlik malzemeleri, maske, dezenfekte malzemeleri gibi desteklerin yapılması da okul-aile birliklerinin temizlik malzemesi harcamalarını azaltmıştır.

Okullara öğrencilerin tam zamanlı gelmemesi de okulun yıpranma ve diğer malzemelere duyduğu gereksinimlerin azalmasına neden olmuş ve bundan dolayı çok fazla harcama yapmamışlardır. Ayrıca okulların okul-aile birlikleri hesaplarında para olmaması da ödemelerin ertelenmesine ve fatura kesilmediği için de hesaplara yansımamasına da neden olmuş olabilir. Bu durumun, ayrıca bir çalışma konusu olmasında yarar görülmektedir.

4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi şudur: “Okul-aile birliklerinin gelirleri ve harcamaları, okul türüne ve sosyo-ekonomik düzeyine göre değişmekte midir?” Bu probleme yanıt olan veriler, okul türleri ve düzeyleri itibarıyla aşağıda tek tek ele alınmaktadır.

Tablo 4.8, Tablo 4.9, Tablo 4.10, Tablo 4.11’deki veriler, 2019-2021 döneminin toplamıdır (3 yılın toplamıdır).

Tablo 4.8. *Okul-Aile Birliklerinin Gelirleri, Harcamalarının Okulların Tür ve Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımı (Anaokulları)*

Okul	Sosyo-ekonomik düzey	Gelirleri	Harcamaları
Yenimahalle Anaokulu	Düşük	278.284	280.28
Hayme Hatun Anaokulu	Orta	550.680	501.379
Ayşe Yusuf Erdemir Anaokulu	Yüksek	645.507	527.265

Anaokulların gelirleri, okulun bulunduğu mahallenin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılık göstermektedir. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki mahallede bulunan okul, en az gelire sahiptir ve buna bağlı olarak en az harcama yapmaktadır. Orta düzey sosyo-ekonomik düzeydeki ortada kaldığı görülürken, yüksek düzeydeki anaokulumun da en yüksek gelir ve gidere sahip olduğu görülmektedir. Bunun nedeni, okul-aile birliklerinin gelirlerinin, okulların buldukları sosyo-ekonomik çevreden oldukça çok etkilenmesidir.

Üç yılın toplamında (2019-2021 dönemi) ilkokullarda okul-aile birliğinin gelirleri ve harcama alanları Tablo 4.9’da görülmektedir.

Tablo 4.9. *Okul-Aile Birliklerinin Gelirleri, Harcamalarının Okulların Tür ve Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımı (İlkokullar)*

Okul	Sosyo-ekonomik düzey	Gelirleri	Harcamaları
İsmail Uslu İlkokulu	Düşük	136.615	149.329
Arif Yalınkaya İlkokulu	Orta	640.235	641.305
Osman Özgür İlkokulu	Yüksek	905.974	842.100

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi, ilkokulların gelirleri, okulun bulunduğu mahallenin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılık göstermektedir. Alt gelir düzeyindeki mahallede bulunan ilkokul, hem gelir hem harcama bakımından en alt düzeydedir. Orta gelir düzeyindeki mahallede bulunan ilkokul ise alt ile yüksek gelir düzeyindeki okulların ortasında kalmıştır. Yüksek gelir düzeyindeki mahallede bulunan ilkokul, gelir ve buna bağlı olarak harcamalarının en yüksek olduğu okuldur. Bunun nedeni, okulun bulunduğu mahallenin okul-aile birliği gelirlerinde belirleyici etkiye sahip olması ve buna dayalı olarak okul-aile birliklerinin gerekli hizmet sunumunda ve harcamalarda gelirlerine göre harcamalarını düzenlemeleridir.

Üç yılın toplamında (2019-2021 dönemi) ortaokullarda okul-aile birliğinin gelirleri ve harcama alanları Tablo 4.10’da görülmektedir.

Tablo 4.10. *Okul-Aile Birliklerinin Gelirleri, Harcamalarının Okulların Tür ve Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımı (Ortaokullar)*

Okul	Sosyo-ekonomik düzey	Gelirleri	Harcamaları
Ahmet Sami Uslu Ortaokulu	Düşük	111.478	110.594
Sevil Kaynak Ortaokulu	Orta	1.581.744	1.594.091
Hayırseverler Ortaokulu	Yüksek	962.725	925.510

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi, ortaokulların gelirleri ve harcamaları, okulun bulunduğu mahallenin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılaşmaktadır. Geliri ve harcamaları en düşük olan ortaokul, en düşük sosyo-ekonomik mahallede bulunan ortaokuldur. En yüksek gelir ve harcama ise “orta” sosyo-ekonomik düzeydeki mahallede bulunan ortaokuldur. Bunun nedenleri, Denizli’de öğrenci sayısı en fazla olan ortaokul olması ve buna bağlı bağışların fazlalığı, okul yöneticilerinin ve okul-aile birliği yöneticilerinin gelir toplama konusunda oldukça fazla çaba harcamaları ve hayırsever desteğinin güçlü olmasıdır. Üst sosyo-ekonomik düzeydeki mahallede bulunan ortaokul ise yeni kurulmuştur ve öğrenci sayısı yavaş yavaş artmaktadır. Okul binası da yeni değişmiştir. Bu nedenlerle, orta gelir düzeyindeki ortaokuldan daha az gelire ve harcamaya sahip olduğu söylenebilir. Covid-19 pandemisinin etkisinin azalması durumunda, en yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki okulun, gelir ve giderlerinin, ortaokullar içinde en yüksek düzeyde olacağı düşünülmektedir.

Üç yılın toplamında (2019-2021 dönemi) liselerde okul-aile birliğinin gelirleri ve harcama alanları Tablo 4.11’de görülmektedir.

Tablo 4.11. *Okul-Aile Birliklerinin Gelirleri, Harcamalarının Okulların Tür ve Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımı (Liseler)*

Okul	Sosyo-ekonomik düzey	Gelirleri	Harcamaları
Oya Ender Abaloğlu AL	Düşük	130.218	124.568
Kazım Kaynak AL	Orta	132.402	127.514
Lütfi Ege AL	Yüksek	455.539	453.261

Liselerin gelir ve harcamalarında en az gelir ve harcamanın, düşük sosyo-ekonomik düzeydeki lisede olduğu, orta düzeydeki okulun gelir ve harcamasının orta düzeyde kaldığı görülürken, en yüksek gelir ve harcamanın da yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki lisede olduğu görülmektedir. Düşük ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki mahallede bulunan liselerin gelirleri ve harcamaları birbirlerine yakın çıkmıştır. Bunun nedeni, düşük ve orta

gelir grubunun okula desteklerinin, kantin gelirlerinin ve diğer elde ettiği gelirlerin ve buna bağlı giderlerinin yakın olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Düşük ve orta gelir grubundaki okullar, yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki okulun geliri ve harcamaları arasındaki fark ise oldukça fazladır. Bunun nedeni ise yüksek gelir grubundaki okulların veli profilinin üst gelir sahibi olması ve bu gelirin okula yansması, kantin gelirlerinin daha yüksek olması, aile ve diğer yardımseverlerin desteklerinin daha çok olmasıdır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, okul-aile birliği gelirlerinde ve harcamalarında bir standart yoktur. Diğer bir deyişle, bir yıl anaokulları en yüksek geliri elde ederken, bir başka yıl ortaokullar en yüksek geliri elde etmektedir. Benzer biçimde, bir yıl en yüksek harcamayı ilkokullar yaparken, bir başka yıl liseler yapabilmektedir.

Ortaokulların dezavantajlı okul türleri olduğu söylenebilir. Bu bulgu, Altunay tarafından yapılan (2017) çalışmanın bulgusu ile benzerdir. Bunun nedeni, ortaokulların yapı itibarıyla ilköğretim düzeyinde yer alması, merkezi bütçeden destek görmemesi ve ailelerin desteklerinin diğer temel eğitimler kadar olmamasıdır.

Geliri en yüksek olan okulun, ortaokul türünde ve orta düzey sosyo-ekonomik çevrede yer alan Sevil Kaynak ortaokulu olarak görülmektedir. Bunda okul yöneticileri, okul aile birliği yöneticilerinin üstün gayretleri ve öğrenci sayısı Denizli'nin en kalabalık okulu olması gibi nedenler etkilidir. Ancak üst düzeyde yer alan Hayırseverler Ortaokulunun yeni kurulmuş ve öğrenci sayısının yeni artan okul olması, binasının yeni değişmesi ve kantininin değerinde yeni kiraya verilmesi gibi nedenlerin bunda etkili olduğu söylenebilir. Bu iki okulun dışında diğer okulların alt sosyo ekonomik çevredeki okulların orta düzeyde çevredeki okullardan ve orta sosyo ekonomik çevredeki okulların da üst sosyo ekonomik çevredeki okullara göre daha az gelire sahip oldukları görülmektedir. Bunun nedeni okulların buldukları sosyo ekonomik çevreye göre gelir durumlarının yakından etkilenmesidir. Harcamalar incelendiğinde de okulların okul aile birliği yönetmeliği ve Kamu ihale mevzuatı başta olmak üzere diğer ilgili mevzuatları gereği gelirlerine göre giderlerini dengelemeye çalıştıkları görülmektedir. Ancak gelirlerinin üstünde giderleri olan okulların da olduğu görülmektedir. Bu durum süreklilik arz etmesi ve açığın giderek artması durumlarında okul aile birlikleri ve okul yöneticilerine sorun çıkaracağı unutulmamalıdır. Bunun nedeni faturanın kesilmesi ancak ödemelerin taksitlerle ödenmesinden kaynaklanabileceği de göz önünde bulundurulduğunda izahı mümkün olabilmektedir. Ancak bütçe dengesi gözetilerek tedbirlerin alınması ve gelirlere göre giderlerin planlanması okul yöneticileri ve okul aile birliklerinin sorun yaşamamaları açısından önem arz etmektedir. Araştırma bulgularının Özdere (2020) çalışmasında

vurguladığı okul yöneticilerine büyük görevler düştüğü ve işlerinin kolay olmadığı bulgusuyla benzerlikler göstermektedir. Bununla birlikte Akbaşlı ve Tura (2019) çalışmalarında belirttikleri okul-aile birliklerinin ticarileştiği, bakanlığın yükümlülüklerini üstlendikleri ve esas görevlerini yapamadıkları bulgularını desteklemektedir.

4.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi şudur: “Okul-aile birliklerinin gelirleri ve harcamaları, okulun bulunduğu mahallenin sosyo-ekonomik düzeyine göre değişmekte midir?” Bu probleme yanıt olan veriler Tablo 4.12’de görülmektedir.

Tablo 4.12, Tablo 4.13, Tablo 4.14, Tablo 4.15’teki veriler, 2019-2021 döneminin toplamıdır (3 yılın toplamıdır).

Tablo 4.12. *Okul-Aile Birliklerinin Gelirleri ve Harcamalarının, Okulların Buldukları Mahallenin Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Dağılımı*

Okul	Mahalle Düzeyi	Gelirleri	Harcamaları
Yenimahalle Anaokulu	Düşük	278.284	280.284
Hayme Hatun Anaokulu	Orta	550.680	501.379
Ayşe Yusuf Erdemir Anaokulu	Yüksek	645.507	527.265
İsmail Uslu İlkokulu	Düşük	136.615	149.329
Arif Yalınkaya İlkokulu	Orta	640.235	641.30
Osman Özgür İlkokulu	Yüksek	905.974	842.100
Ahmet Sami Uslu Ortaokulu	Düşük	111.478	110.594
Sevil Kaynak Ortaokulu	Orta	1.581.744	1.594.091
Hayırseverler Ortaokulu	Yüksek	962.725	925.510
Oya Ender Abalıoğlu AL	Düşük	130.218	124.568
Kazım Kaynak AL	Orta	132.402	127.514
Lütfi Ege AL	Yüksek	455.539	453.261

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi, okulların gelirleri ve harcamaları, okulların buldukları mahallenin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılık göstermektedir. Gelir düzeyi düşük olan mahallelerdeki okullarda okul-aile birlikleri, diğer okullara oranla daha düşük gelire sahiptir. Bunun nedeni, okul-aile birliklerinin gelir kaynakları arasında “bağışların” önemli bir yer tutması ve doğal olarak sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan ailelerin daha az bağış yapmalarındır.

Orta gelirli insanların yoğun yaşadıkları mahallelerdeki okullar (bir ortaokul hariçtir ve nedeni yukarıda açıklanmıştır), yüksek gelirli insanların yaşadığı mahallelerdeki

okullara göre daha düşük düzeyde gelire sahiptir. Aile ve çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi, okula yapılan yalnızca bağış miktarını değil, okulun kantin kirasını ve diğer eklentilerinin kira ve kullanım miktarlarını da etkilemektedir. Bu durum, okul-aile birliklerinin gelir ve harcamalarını da doğrudan etkilemektedir.

Okul-aile birliği gelirleri en yüksek olan okullar, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan insanların yoğun yaşadıkları mahallerdedir ve bu durum da okul-aile birlikleri gelirlerine yansımaktadır. Diğer bir deyişle okulların gelirleri, bulunduğu sosyo-ekonomik çevreye göre değişmektedir. Alt ve orta sosyo-ekonomik mahallelerdeki okulların gelirlerinin, giderleri karşılama yetersiz kaldığı, yukarıdaki tablolarda görülmektedir. Bu durum, yeni gelir kaynakları yaratmada, okul-aile birlikleri ve okul yöneticilerini uyarmaktadır.

Bilindiği gibi “yönetim” bilimi, altı süreçten oluşmaktadır: Planlama – Örgütlenme – Yönelme – Eşgüdümleme – Bütçeleme – Denetleme. Okulların gelirleri ve giderleri söz konusu olduğunda, bu altı süreçten ikisi özellikle ön plana çıkmaktadır: Planlama ve Bütçeleme. Diğer bir deyişle, okul yöneticilerinin, bu iki sürece ilişkin ileri düzeyde bilgileri ve yetenekleri olmak zorundadır. Çünkü okul yöneticiliği, ciddi bir görevdir. “Milli Eğitim Bakanlığı para göndersin, Ben de harcayayım” şeklinde bir görev olamaz. Okulun gereksinim duyduğu kaynakları planlama ve bunlar için parasal kaynak yaratma bilgi ve yeteneğine sahip olması gerekir.

Eğitimde fırsat ve olanak eşitliğini sağlamada, sosyo-ekonomik çevrenin olumsuz etkilerinin olduğu bilinmektedir. Bu araştırmada ulaşılan bulgular, daha önce Tuzcu (2021) ve Kurul (2012) tarafından yapılan araştırmalarda da ortaya konulmuştur. Diğer bir deyişle, yıllar geçmesine karşın, planlama ve bütçeleme süreçlerine ilişkin, Türk eğitim sisteminde değişen çok fazla bir şey olmamaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, toplanan verilerin ve yapılan çözümlerinin tartışılması ve tartışmalara paralel olarak geliştirilen öneriler yer almaktadır.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Genel olarak okulların gelir kaynakları şunlardır: Kantin kira gelirleri, diğer kira gelirleri, para bağış geliri ve aktarım gelirleri. Diğer bir deyişle, okul kantinlerinin kiraya verilmesi, okul bahçesi ve diğer alanların (spor salonu, konferans salonu vb) kiraya verilmesi, bağış toplanması ve önceki yıldan hesapta kalan paranın bir sonraki yıl bütçesine aktarılması ile gelir sağlanmaktadır.

Anaokullarında ise okul-aile birliklerinin gelirleri biraz farklıdır. Bunlar, bağış gelirleri, çocuk kulüpleri gelirleri ve yılsonu aktarım gelirleridir. Anaokullarında kantin olmadığı için kantinin kiraya verilmesinden gelir sağlanamamaktadır. Ancak çalışan anneler için, anne işten dönene kadar çocuğun okulda kalmasını sağlayan çocuk kulüpleri vardır ve buradan gelir elde edilmektedir.

Okul-aile birliklerinin gelir türleri benzerdir ancak gelir miktarları farklıdır. Bu sonuç, Tuzcuoğlu (2007, s.265) tarafından yapılan çalışmanın sonucu ile benzerdir. Tuzcuoğlu da okul-aile birliklerinin gelirlerinin büyük oranda, gönüllü bağışlar, kira ve diğer gelirlerden oluştuğunu söylemektedir.

Okul-aile birliklerinin gelirlerinin en yüksek olduğu yıl 2019'dur. Yıllara göre farklılık göstermekle birlikte gelirlerin büyük oranda en az olduğu yıl 2021'dir. Bunun nedeni, okulların Covid-19 pandemisi nedeniyle genel olarak kapalı olmasıdır. Bu dönemde yalnızca bağımsız anaokulları açık tutulmuş ve çalışan ana-babaların çocuklarının adeta bakıldığı yer olarak çalışmışlardır. Diğer bir deyişle pandemi döneminde yüz-yüze eğitim sürdürülmüş, kulüp vb etkinliklerle gelirlerini arttırabilmişlerdir.

Okul-aile birliklerinin gelirleri, çoğunlukla şu alanlara harcanmaktadır: Tesisat bakım, onarım, genel onarım, tamiratlar, eğitim malzemeleri ve kırtasiye, donatım ve donanım alımları. Bunun yanında farklı ve rutin dışı temsil ağırlama, vergi ödemeleri,

yarışma ve proje giderleri gibi farklı harcamaların da olduğu görülmektedir. Bu harcamalar daha çok sosyo-ekonomik düzeyi yüksek mahallelerdeki okullardadır.

Okulların harcamalarının büyük kısmını, bakım, onarım, tamirat, tadilat, boya, kırtasiye vb gereksinimler oluşturmaktadır. Bulguların Tuzcu (2021) çalışmasında belirttiği gibi okul-aile birliklerinin, ekonomik olanakları yeterli olmayan öğrencilere ekonomik ve toplumsal destek sağlaması gerektiği ancak bunun büyük oranda eksik kaldığını destekler niteliktedir.

Anaokullarında, personel hizmet alımları, personel kıyafetleri, yiyecek-içecek ve etkinlik (organizasyon) ve kiralama için yapılan harcamalar, diğer okullardan farklılık ve yoğunluk göstermektedir. Bunun nedeni, yönetici ve öğretmenlerin dışındaki işgörenleri, okulların kendi parasal olanaklarıyla çalıştırmaları ve okul yönetimlerinin velilerden topladığı aidatlardan bu ödemeleri yapmalarıdır.

Okul-aile birliği harcamalarında dikkat çeken önemli bir konu, öğrencilere yönelik harcamaların yalnızca birkaç okulda olmasıdır. Bunun nedeni, okulun genel gereksinimlerini karşılamaktan çocukların özel gereksinimlerine para kalmamasıdır.

Okul-aile birliği gelirlerinin harcandığı alanlar oldukça farklıdır. Bazı okullarda 27 çeşit harcama alanı varken, bazı okullarda 1 çeşit harcama alanı vardır. Bir çeşit harcama alanının olmasının nedeni, okulun yeni kurulmuş olması, pandemi nedeniyle gelir-gider olmaması ya da çok az olması, anaokullarında giderlerin kulüp ve aidat hesaplarından karşılanmasıdır.

Yıllara göre harcama alanlarına bakıldığında, 2019, en fazla harcama alanının olduğu yıldır. Bunu 2020 izlemektedir. En az harcama alanının olduğu yıl ise 2021'dir. Bunun ana nedeni, Covid-19 pandemisi nedeniyle 2021 yılında okulların çoğunlukla kapalı olmasıdır.

Okul-aile birliği gelirlerinde ve harcamalarında bir standart yoktur. Diğer bir deyişle, bir yıl anaokulları en yüksek geliri elde ederken, bir başka yıl ortaokullar en yüksek geliri elde etmektedir. Benzer biçimde, bir yıl en yüksek harcamayı ilkokullar yaparken, bir başka yıl liseler yapabilmektedir.

Okul-aile birliklerinin gelirleri ve harcamaları, okulların buldukları mahallenin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılık göstermektedir. Düşük gelirli insanların yoğun olduğu mahallelerdeki okulların gelirleri daha düşüktür. Orta ve üst gelirli insanların yaşadığı mahallelerdeki okulların gelirleri daha yüksektir. Okul-aile birliği gelirlerinin en yüksek olduğu okullar, yüksek gelir düzeyindeki insanların yoğun olarak yaşadığı mahallelerdeki okullardır. Okulun bulunduğu mahallenin sosyo-ekonomik düzeyi, okul-

aile birliği gelirlerine de yansımaktadır. Diğer bir deyişle, okulların gelirleri, buldukları sosyo-ekonomik çevreye göre değişmektedir.

“Yönetim” bilimi, altı süreçten oluşmaktadır: Planlama – Örgütleme – Yönelme – Eşgüdümleme – Bütçeleme – Denetleme. Okulların gelirleri ve giderleri söz konusu olduğunda, bu altı süreçten ikisi özellikle ön plana çıkmaktadır: Planlama ve Bütçeleme. Diğer bir deyişle, okul yöneticilerinin, bu iki sürece ilişkin ileri düzeyde bilgileri ve yetenekleri olmak zorundadır. Çünkü okul yöneticiliği, ciddi bir görevdir. “Milli Eğitim Bakanlığı para göndersin, Ben de harcayayım” şeklinde basit düşünülemez. Okulun gereksinim duyduğu kaynakları planlama ve parasal kaynak yaratma bilgi ve yeteneğine sahip olması gerekir. Okul yöneticiliği, milli eğitim mevzuatını ezberlemek te değildir, ondan çok daha fazlasıdır. Ne yazık ki, yıllar geçmesine karşın, planlama ve bütçeleme süreçlerine ilişkin, Türk eğitim sisteminde değişen çok fazla bir şey yoktur.

5.2. Öneriler

Okulların parasal gereksinimlerini karşılamada, okul yöneticilerinin ve okul-aile birliklerinin daha işlevsel olması için şu çalışmalar yapılabilir:

- Hangi tür ve düzeyde olursa olsun, okulların ana parasal kaynağı, merkezi yönetim bütçesi olmalıdır. Okul-aile birliklerinin gelirleri, ancak okulların günlük küçük gereksinimlerini karşılamak için olabilir.
- Okul yöneticileri, yönetim süreçlerinden özellikle ikisinde (planlama ve bütçeleme) ileri düzeyde bilgi ve yetenek sahibi olmalıdırlar.
- Okul-aile birliklerinin ve okul yöneticilerinin, okulun gelirlerini arttırmaları konusunda yetkileri artırılmalıdır, elleri güçlendirilmelidir.
- Okul bahçelerinin kiraya verilmesine ilişkin 2021 yılında getirilen yasak kaldırılmalıdır. Bu konuda okul-aile birliklerinin yetkileri arttırılmalıdır.
- Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan mahallelerdeki okullara, merkezi yönetim bütçesinden daha fazla pay ayrılmalıdır. Böylece sosyal adalet gerçekleştirilir.
- Okul-aile birliği gelirlerinin artırılması durumunda, ekonomik gücü yetersiz olan öğrencilere parasal destek verilmelidir.
- Gelir elde etmek kadar harcamak ta önemli bir konudur. Harcamalarda, öncelikli gereksinimler ve tasarruf esas alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akbaşı, S ve Tura, B. (2019). Okul Aile Birlikleri Okullara Ne Getirdi? Neyi Değiştirdi? *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14 (20), 1747-1768.
- Alpay, A.G. (2011). *İlköğretim okullarında finansman ile ilgili okul müdürlerinin görüşleri üzerine nitel bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.
- Altunay, E. (2017). Okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda eğitim finansmanı politikaları: Sorunlar, nedenler ve çözümler, *Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, s.689-714.
- Çalık, T. ve Kurt, T. (2010). Okulun parasal kaynaklarının yönetimi. *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi* içinde (Editör: Servet Özdemir). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Çelenk, Aktana S. (2003). Okul-Aile İşbirliği ile Okuduğunu Anlama Arasındaki İlişki, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 3-39.
- Ekiz, D. (2013), *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*, Ankara: Anı Yayıncılık
- Güngör, G. ve Göksu, A. (2013). Türkiye’de eğitimin finansmanı ve ülkelerarası bir karşılaştırma. *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi*. 20 (1), 59-72.
- Hoşgörür V. ve Arslan İ. (2014). Okul örgütünün finansal kaynaklarının yönetimi sorunu (Yatağan İlçesi Örneği), *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 91-102.
- Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Yasası (5018 SY, 2003, Resmi Gazete: 10.12.2003-Sayı: 25326).
- Karakütük, K. (2016). *Eğitim Planlaması*, Ankara: Pegem A Yayını.
- Karakütük, K. (2019). Eğitimin Ekonomik Temelleri, *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. (Editör: Veysel Sönmez), Ankara: Anı Yayıncılık, s.143-181.
- Karasar, N. (2012), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Kurul, N. (2012). *Eğitim finansmanı*. Ankara: Siyasal Kitabevi
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2014). Okulöncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Resmi Gazete: 29.07.2014 - 29072.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2012). *Okul-Aile Birliği Yönetmeliği*. Resmi Gazete: 09.02.2012 - 28199. (<http://mevzuat.meb.gov.tr>), Erişim: 15.03.2021.
- Özdere, M. (2020). “Türkiye’de Eğitim Finansmanı Ve Okul Finansmanında Okul Yöneticilerinin Görev Ve Sorumlulukları”, *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, Vol:6, Issue:23; pp:686-697.
- Şişman, M. (2014). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayını.

- Tanrıöğen, Z. M; Baştürk, R; Başer, M. U. (2014). Bolman ve Deal'ın Dört Çerçeve Kuramı: Müdürlerin Liderlik Tarzları ve Örgüt Kültürü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(II), 191-202.
- Tural Kurul, N. (2002). *Eğitim Finansmanı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tuzcu, G. (2021), *Eğitim Ekonomisi*, Ankara: Pegem A Yayını.
- Tuzcuoğlu, N. (2007). Türk milli eğitiminde okul destek sistemleri. *Eğitim Bilimine Giriş içinde* (s.249-276), Editör: A. Oktay, Ankara: Pegem A Yayını.
- Ünal, I. (1996). *Eğitim ve yetiştirme ekonomisi*. Ankara: Epar Yayını.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2005), *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldırım, K. (2013). Eğitim ekonomisi ve finansmanı. *Eğitim yönetimi kuram ve uygulama*. Editör: Servet Özdemir. Ankara: Pegem A Yayını.

EKLER

Ek 1. Araştırmanın Yapıldığı Okullar

Okul Aile Birliklerinin Gelir Kaynaklarının ve Gider Harcamalarının Dağılımının İncelenmesi

Denizli ili Merkezefendi İlçesine bağlı 3 anaokul, 3 ilkokul, 3 ortaokul ve 3 lise olmak üzere farklı kademelerdeki toplam 12 okulun son üç yıla ait gelir kaynaklarının incelenerek okul aile birlikleri gelirleri hakkında genel bir bilgi sahibi olunması amaçlanmaktadır. Belirtilen okulların harcama dağılımlarının da incelenerek okul aile birliklerine hangi ihtiyaçlar için harcama yaptıkları ve bu harcamaların bütçenin ne kadarlık kısmına denk geldiğinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Okullar belirlenirken Merkezefendi ilçesinin sosyo-ekonomik gelir seviyesi düşük mahallelerinde bulunan her kademeyle ait bir okul, sosyo-ekonomik seviyesi normal olan mahallelerinde bulunan her kademeyle ait birer okul ve sosyo-ekonomik seviyesi yüksek olan mahallelerinde bulunan her kademeyle ait birer okul belirlenmiştir. Böylece ilçenin farklı ekonomik gelişmişlik seviyesine ait tüm mahallelerden farklı kademelerde okullar hakkında bilgi sahibi olunması amaçlanmıştır.

	Düşük Gelir Grubu	Orta Gelir Grubu	Yüksek Gelir Grubu
Anaokulu	Merkezefendi Belediyesi Yeni Mahalle Anaokulu	Hayme Hatun Anaokulu	Ayşe Yusuf Erdemir Anaokulu
	İlbadı Mahallesi	Sırapapılar Mahallesi	Servegazi Mahallesi
İlkokul	İsmail Uslu İlkokulu	Arif Yalınkaya İlkokulu	Osman Özgür İlkokulu
	Gümüşçay Mahallesi (Meska Altı)	Sırapapılar Mahallesi	Servegazi Mahallesi
Ortaokul	Ahmet Sami Uslu Ortaokulu	Sevil Kaynak Ortaokulu	Hayırseverler Ortaokulu
	Gümüşçay Mahallesi (Meska Altı)	Sırapapılar Mahallesi	Servegazi Mahallesi
Lise	Oya Ender Abaloğlu Anadolu Lisesi	Kazım Kaynak Anadolu Lisesi	Lütfi Ege Anadolu Lisesi
	Sevindik Mahallesi	Akkonak Mahallesi	Üçler Mahallesi

ÖZGEÇMİŞ